

ÎNSEMĂNĂRI ARHEOLOGICE PE ȘANTIERELE DE CONSTRUCȚII DIN BUCUREȘTI (II)

de PANAIT I. PANAIT

În ultimii ani orașul București a cunoscut ample transformări edilitar-urbanistice care au afectat atît zona centrală cît și terenuri aflate, pînă nu de mult timp, în porțiunea periferică a capitalei. Efectuarea cu această ocazie a unor masive escavații a permis scoaterea la lumină a unor vestigii care dovedesc evoluția societății omenești, pe aceste meleaguri, din cele mai îndepărtate vremuri și pînă în prezent. Ritmul trepidant al șantierelor contemporane, cît și imposibilitatea de a lărgi investigațiile la fiecare obiectiv arheologic reperat, nu au permis cercetarea completă a suprafețelor pe care apar aceste vestigii. Considerăm totuși utilă chiar numai enunțarea constatărilor făcute la fața locului, întrucît prin catalogarea descoperirilor se pot îmbogăți știrile privitoare la istoria Bucureștilor ¹

Zonele urmărite se plasează atît în centrul capitalei cît și în imediata vecinătate a orașului. Descoperirile făcute aduc informații noi sau confirmă unele ipoteze privind evoluția societății pe teritoriul de azi al Bucureștilor din cele mai vechi timpuri pînă în sec. al XIX-lea.

PIAȚA SPLAIULUI

Amenajată în unul dintre cele mai adînci meandre ale Dîmboviței, actuala Piața Splaiului adăpostește ca obiective istorice ctitoria patriarhului Silvestru al Antiohiei de la jumătatea sec. al XVIII-lea ², precum și urmele unui din havuzurile ce împodobeau, în a doua jumătate a aceluiași veac, grădinile marelui ban Nicolae Brîncoveanu ³. Aceste

¹ Un prim material de acest gen s-a publicat sub titlul „Observații arheologice pe șantierele de construcții din capitală” în *Cercetări arheologice în București*, M.I.B., I, 1963, p. 139—170.

² N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, București 1961, p. 298.

³ P. I. Panait, *Cercetările din Piața Splaiului în Materiale VIII* p. 788. Ibidem *Observații arheologice pe șantierele de construcții din capitală*, C.A.B., I, 1963, p. 157—164.

mărturiile ale feudalismului târziu bucureștean sînt dominate, sau acoperite, de grupul de blocuri înălțate în 1959—1960 pe fundațiile proiectatului palat al Senatului. Cu ocazia amenajărilor edilitare din fața acestor noi construcții au fost descoperite urme arheologice care dovedesc că terenul respectiv, aflat pînă la marea canalizare din 1881, pe partea stîngă a râului, a cunoscut o locuire intensă cu mult timp înaintea ridicării monumentelor mai sus menționate. Cele mai vechi urme cercetate în 1962 datează din sec. X-XI și ele au fost găsite atît în stratul de pămînt cenușiu închis, gros de 0,25—0,30 m, cît și în groapa unui bordei semnalat în fața blocului turn. Pornită din stratul feudal timpuriu groapa acestei locuințe se adîncea cu 0,46 m în stratul castaniu neumblat, avînd pereții verticali, fără vreo urmă de amenajare. În colțul de N-E se afla cuptorul cu bolta în formă de cupolă. Vatra era puțin arsă și acoperită cu cenușă și cu un strat de cărbune din lemn. Pămîntul de umplutură al bordeiului conținea mult cărbune și fragmente de vase din lut cu decor în striuri. Frecvența materialului ceramic a fost mai mare în partea superioară a gropii. Tipologic fragmentele descoperite se înscriu în seria vaselor descoperite și în zona Curtea Veche, locuința de aici făcînd parte dintr-o mare așezare feudală timpurie ce însoțea cursul Dimboviței pînă spre actualul Pod Șerban Vodă⁴.

În imediata vecinătate a bordeiului feudal timpuriu au fost semnalate două locuințe medievale. Gropile acestora porneau din partea inferioară a stratului cenușiu deschis feudal dovedind că aparțin celor dintîi amenajări medievale din această zonă. Ambele locuințe au folosit din plin scînduri și birne de lemn. Distruse prin incendiu ele conțin o mare cantitate de cărbune și pămînt înroșit. Printre materialele găsite se află fragmente de farfurii cu decor obținut prin tehnica sgraffito și acoperite cu smalt galben-verzui, maron și verde, bucăți de oale cu pereții subțiri, lucrate la roata repede, fragmente de la un borcan din pastă cenușie, cărămizi groase de 3,5 cm arse incomplet, oase de animale domestice ș. a.

După ceramica semnalată, care prezintă analogii cu aceea descoperită la Curtea Veche⁵, cele două locuințe datează din sec. XV-XVI. Ele se adaugă locuinței semnalată cu ocazia cercetărilor din hrubele blocului turn⁶, și unor gropi de cereale găsite în imediata apropiere.

Prin descoperirea acestor vestigii se poate considera că în sec. al XVI-lea vatra orașului București, al cărui nucleu se înfiripase în jurul Curții domnești, s-a extins tot pe malul stîng al Dimboviței, înglobînd și actuala Piața Splaiului. Locuințele sînt modeste marcînd zone periferice nediferențiate substanțial de așezările satești din imediata vecinătate. Suprafața acoperită de fiecare din aceste case, tehnica de amenajare și materialul de construcție folosit, sînt aceleași ca la satele

⁴ M. Constantiniu și P. I. Panait *Cercetarea feudalismului timpuriu pe teritoriul orașului București, M.I.M.*, III, Buc., 1965, p. 8.

⁵ *Bucureștii de odinioară*, Ed. Șt., 1959, Pl. CVI/3, 5 ; Pl. CX/1—3.

⁶ P. I. Panait, *Observații pe șantierele de construcții din București în C.A.B.*, I, p. 161.

Măicănești⁷, Grozăvești, Lupești⁸, semnalate tot prin săpături arheologice. Sînt locuințe puțin afundate în sol — cu pereții făcuți dintr-un suport de scinduri sau nuiiele fixate pe stîlpi de lemn și căptușite pe ambele laturi cu straturi de pămînt amestecat cu ierburi sau pleavă. La acoperiș, și aici ca și în satele menționate, se întrebuintau paie sau plante acvatice, așa cum rezultă din analiza cărbunelui găsit în interior. Cărămida apare ca material auxiliar la cuptor fără a intra în componența pereților. De fapt și în imediata apropiere a Curții domnești, pe terenul pe care s-a înălțat mai tîrziu Hanul cu Tei, cele mai multe din casele bucureștenilor erau făcute, în sec. al XVI-lea, din paianță și nu din cărămidă⁹. În ceea ce privește mahalaua Scorțarului, ce îngloba actuala Piața a Splaiului abea în sec. al XVII-lea va primi clădiri făcute din cărămidă sau piatră¹⁰. Dar în acea perioadă periferia orașului fusese împinsă cu mult peste smîrcurile create de izvoarele lacului lui Dura.

CALEA VICTORIEI

Lucrările edilitare efectuate în 1960 și 1969 pe Calea Victoriei, în porțiunea cuprinsă între str. 30 Decembrie și Splai, au permis semnalarea unor vestigii arheologice datînd din sec. XVII-XVIII. Cele mai multe dintre acestea indică existența unei întinse necropole. Mormintele sînt depuse la 1,20 m față de nivelul actual, scheletele fiind orientate E-V. Inventarul găsit la cele 14 morminte cercetate este extrem de sărac. Printre obiectele descoperite se află o cărămidă ce are pe una din fețe o cruce realizată prin două sențuiri și inițialele ce se întîlnesc pe crucile creștine. Obiectul a fost găsit pe craniul unui matur care trebuie să fi fost călugăr sau preot. Fragmentele de farfurii acoperite cu smalt verde dens, indică perioada de funcționare a acestui cimitir în sec. XVII-XVIII. Analizînd izvoarele cartografice privitoare la această zonă rezultă că necropola a aparținut bisericii Măgureanului¹¹, ctitorie a lui Șerban Vodă Cantacuzino din 1686¹². Ea se afla în dreptul actualei străzi I. C. Filitti, înscriindu-se în mijlocul laturei unui triunghi format de Calea Victoriei și de traseele a două ulițe ce se bifurcau din Ulița Curții Vechi, în apropierea bisericii Sf. Dumitru-Poșta. Birne de lemn și stîlpi de la ulița ce ducea spre podul de la Sf. Spiridon Vechi, au fost găsite pe Splai în șanțul deschis în fața blocului DRTA. După direcția ce o indicau aceste birne reiese că actuala stradă N. Tonitza corespunde în bună măsură uliței din sec. al XVIII-lea. Nu s-au putut preciza însă

⁷ *Ibidem* — Șantierul Băneasa Străulești. Așezarea feudală în M.I.M., VI, București, 1968, p. 76—78.

⁸ A se vedea însemnările privitoare la șantierele Grozăvești și Lupești în raportul de față.

⁹ Observații făcute în 1968 cu ocazia săpăturilor de la Hanul cu Tei în vederea restaurării acestuia.

¹⁰ George D. Florescu, *Din vechiul București*, București, 1935 p. 116, nr. 535.

¹¹ Aurelian Sacerdoteanu, *O schiță topografică a curții bisericii Măgureanu din București la 1780*, în M.I.M., V, p. 255—261.

¹² George D. Florescu, *op. cit.*, p. 33.

urmele Podului Mogoșoaiei ceea ce pune unele probleme în legătură cu stabilirea traseului acestei frecventate artere de comunicație. Șanțurile făcute în 1960 și 1969 au secționat terenul paralel cu ambele trotuare, scoțind la iveală pretutindeni mormintele necropolei bisericii Măgureanul. Acest fapt exclude, cel puțin pentru sec. XVII-XVIII, posibilitatea identificării actualului traseu cu vechiul drum pe care planul ridicat de F. Ernst în 1791, îl redă ușor mai spre vest, mai aproape de proprietățile boierilor Florești¹³. Este de subliniat faptul că săpăturile nu au mai permis în această zonă identificarea urmelor de locuire feudală timpurie și din sec. XV-XVI. Acest fapt indică în mod cert că numai terenul din partea de vest a meandruului Dimboviței a fost populat cu bordeiele din sec. X-XI. Cele mai vechi vestigii ale unor clădiri făcute din cărămidă au apărut în fața Autobazei D.R.T.A. și spre intersecția Căii Victoriei cu str. 30 Decembrie. Toate sînt înălțate din cărămidă groasă de 4 cm, cu mortarul alb, rezistent, indicînd tehnica de construcție de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și prima jumătate a secolului următor. Secțiunile deschise nu au permis precizarea casei înalte „cu beciuri și cu deosebite odăi la poartă” în care au fost găzduiți, la începutul sec. al XIX-lea, școlarii Academiei de la Sf. Sava¹⁴.

Tot pe Calea Victoriei cu ocazia turnării fundației blocului „Romarta copiilor”, sub actualul trotuar, au fost găsite zidurile unor hrube ce acopereau întreaga suprafață dintre str. Edgar Quinet și Bd. 6 Martie. Făcute numai din cărămidă îngustă de 3—3,5 cm prinsă cu mortar alb, rezistent, aceste ziduri însciau conturul unei construcții orientate spre palatul Casei Centrale a Armatei, înaintînd în bună parte sub caldarimul Căii Victoriei. Zidurile groase de 0,80 m delimitau încăperi desfășurate de-a lungul unui coridor orientat nord-sud.

După tehnica și materialul de construcție vestigiile respective datează din prima jumătate a sec. al XVII-lea. Cît privește apartenența lor considerăm că nu greșim a le atribui impunătoarei mănăstiri Sărindaru din vecinătate, ridicată după părerea unor cercetători, în sec. al XVI-lea¹⁵, după alții, bazați pe tradiție, în sec. al XIV-lea¹⁶. Fără a aduce clarificări în această importantă problemă a datării bisericii numită și a Coconilor, vestigiile descoperite pe Calea Victoriei aparțin operei de reclădire a lui Matei Basarab.

Precizarea laturei de est a incintei mănăstirești ce îngloba și hanul cu același nume, cît și faptul că absida altarului bisericii atingea actuala arteră bucureșteană¹⁷ elimină posibilitatea acceptării vechiul drum spre Mogoșoaia pe același traseu pe care îl urmează astăzi Calea Victoriei

¹³ *Plan der Wallachischen Haupt u Residenz Stadt Bukarest*, M.I.M.B., inv. 1381.

¹⁴ Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 223.

¹⁵ George D. Florescu, *op. cit.*, p. 28—29. N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 266.

¹⁶ Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, București, 1966, p. 48.

¹⁷ George D. Florescu, *op. cit.*, p. 28.

în fața Casei Centrale a Armatei¹⁸. De fapt o analiză a planurilor lui Fr. Purcel și F. Ernst, arată frângerea direcției drumului respectiv în dreptul clădirilor ce încingeau biserica mănăstirii, pe partea estică, strecurându-se spre Dimbovița pe lângă casele lui Radu Slătineanu, aflate chiar sub blocul „Romarta copiilor“ de astăzi. Latura sudică a mănăstirii a fost precizată în urma descoperirii în mijlocul Bd. 6 Martie a unor ziduri groase, orientate E-V și făcute din același material cu hrubele din Calea Victoriei.

Observațiile arheologice au permis astfel precizarea în teren a limitelor de sud și de est ale uneia din cele mai mari mănăstiri din București dotată cu chilii în care decenii de-a rîndul, în sec. XVIII-XIX, au fost adăpostiți bolnavii mintali din București și din Țara Românească¹⁹. Catagrafia din 1862 menționează încă pe latura de răsărit a incintei mănăstirești, 16 odăi, ale căror pivnițe au fost semnalate arheologic²⁰. Ele au fost năruite în 1864.

DEALUL SPIRII

Cu ocazia unor lucrări de amenajare a unei autobaze I.T.B. în str. Pușor 2 au fost descoperite vestigii arheologice din neolitic, epoca bronzului, feudalismul timpuriu și orînduirea feudală. La sesizarea conducerii șantierului Muzeul de istorie a municipiului București a efectuat un sondaj arheologic care a afectat latura de est a Dealului Spirii, una dintre cele mai proeminente coline din această zonă²¹. Săpăturile au constatat din patru șanțuri cu o lungime totală de cca 65 m și din amenajări ale profilelor escavațiilor făcute de șantierul de construcții. Situația stratigrafiei întîlnită în toate punctele studiate se prezintă astfel: la —1,10 m de la nivelul contemporan, se află solul castaniu neumblat peste care s-a depus un strat gros de cca 0,35 m de pămînt brun, amestecat cu bulgări de cărbune și fragmente de vase din lut neolitice și din epoca bronzului (cultura Tei). Peste acest strat se constată un pămînt cenușiu închis, bogat în fragmente de vase feudale timpurii și apoi pămîntul cenușiu deschis, medieval. Un strat gros de 0,10—0,15 m de lut galben și moloz provenit de la unele lucrări învecinate acoperă întregul teren. Urmele de locuire neolitică sînt alcătuite din cîteva unelte de silex (fig. II/1), fragmente de vase mici făcute dintr-o pastă amestecată cu pleavă, incomplet arsă, avînd pe umeri tortițe semi-circulare sau elipsoidale (fig. I/1—2).

Cultura Tei este mult mai bogat reprezentată. Deși nu a fost semnalată nici o locuință, stratul de pămînt brun conține numeroase fragmente de vase executate dintr-o pastă amestecată cu nisip, arderea fiind și aici incompletă. Ca decor aceste vase prezintă șnur puternic

¹⁸ Ștefan Ionescu, *Cîteva inadvertențe în istoria Bucureștilor* (mss.).

¹⁹ Ioana Cristache Panait, *Considerații documentare asupra asistenței bolilor nervoase la București în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în M.I.M., I, p. 368.

²⁰ Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 266, n. 9.

²¹ La săpături a participat și cercetătorul Ștefan Burda.

aplatizat, uneori completat de mici aripioare, șir de gropițe, motive zgîriate în pasta crudă etc., avînd analogii în faza III a Culturii Tei²² (fig. 11/2).

Au fost găsite de asemenea trei fusaiole tronconice (fig. 1/3—4). Nici de la așezarea feudală timpurie nu s-a precizat vreo locuință. Totuși frecvența mare a materialului ceramic dovedește că vatra satului se afla în imediata vecinătate.

Deosebit de prețioase au fost vestigiile datînd din epoca medievală. S-a precizat astfel, pe cale arheologică că Dealul Spirii a cunoscut o etapă de locuire feudală mult anterioară secolelor XVII-XVIII, așa cum se presupunea pînă de curînd. Șanțurile deschise au dovedit că pe partea cea mai înaltă a colinei a existat o așezare rurală încă de la începutul sec. al XV-lea. În secțiunea II a fost interceptată groapa unei locuințe de formă patrulateră cu suprafața de cca 10 mp. Pereții într-o ușoară oblicitate spre interior se afluiau la —0,80 m față de nivelul feudal. În pămîntul de umplutură s-au găsit fragmente de vase din lut, bulgări de chirpic puternic arși, oase de animale domestice. Ceramica provine de la oale de formă globulară cu marginea scundă, trasă în afară și ornată cu cîte două caneluri. Ea își găsește analogii în toate stațiunile arheologice feudale de la București datînd de la sfîrșitul sec. al XV-lea și începutul sec. al XVI-lea²³. Și aici, ca și la Măicănești, se constată existența așezării satești în sec. XIV-XVI după care se petrece părăsirea vechii vetre. Bordașul din șanțul II aparține etapei finale de locuire fiind contemporan cu un fragment de cahlă plată cu decor în relief, acoperit cu smalt verde-gălbui (fig. 11/10). Cele mai vechi indicii de locuire medievală au fost găsite în șanțul I, și ele constau din fragmente de borcan cu buza triunghiulară în secțiune datînd din sec. XIV-XV și fiind analoage vaselor de la Măicănești²⁴ (fig. 1/11). Pe partea de vest a promontoriului s-a identificat o necropolă feudală din care au putut fi cercetate șapte morminte și o groapă comună de inhumare. Mormîntul 7 a fost dublu adăpostind osemintele unui bărbat și ale unei femei. Deși nu au fost găsite obiecte de inventar funerar, considerăm că necropola a aparținut așezării feudale. Cercetările au scos la iveală, de asemenea, în zona exterioară necropolei, cîteva gropi de cereale, două vîrfuri de săgeți în forma de frunză de salcîm ș. a.

Poziția dominantă a acestei coline, flancată din trei părți de maluri abrupte, oferea condiții deosebit de prielnice pentru amenajarea unei așezări feudale. Ea nu poate fi decît satul Lupești, vîndut de jupănița Caplea din Periș lui Alexandru II Mircea cu 26.000 aspri de argint. Din documentul care amintește această tranzacție, întocmit la 14 mai 1580, rezultă că satul avea atunci 13 case²⁵.

²² Valeriu Leahu, *Săpăturile arheologice de la Cățelu Nou*, în C.A.B., II, 1965, p. 50, fig., 31/1—4.

²³ *Bucureștii de odinioară*, București, 1959, Pl. C VI/3, 5; *Cercetări arheologice în București*, II, 1965, p. 217, fig. 115/2.

²⁴ *Cercetări arheologice în București*, II, 1965, p. 215 fig. 114/1—6; *București M.I.M.*, VI, p. 74, fig. 13/6—7.

²⁵ *Documente privind istoria României*, B. Țara Românească veac XVI, vol. IV, p. 473.

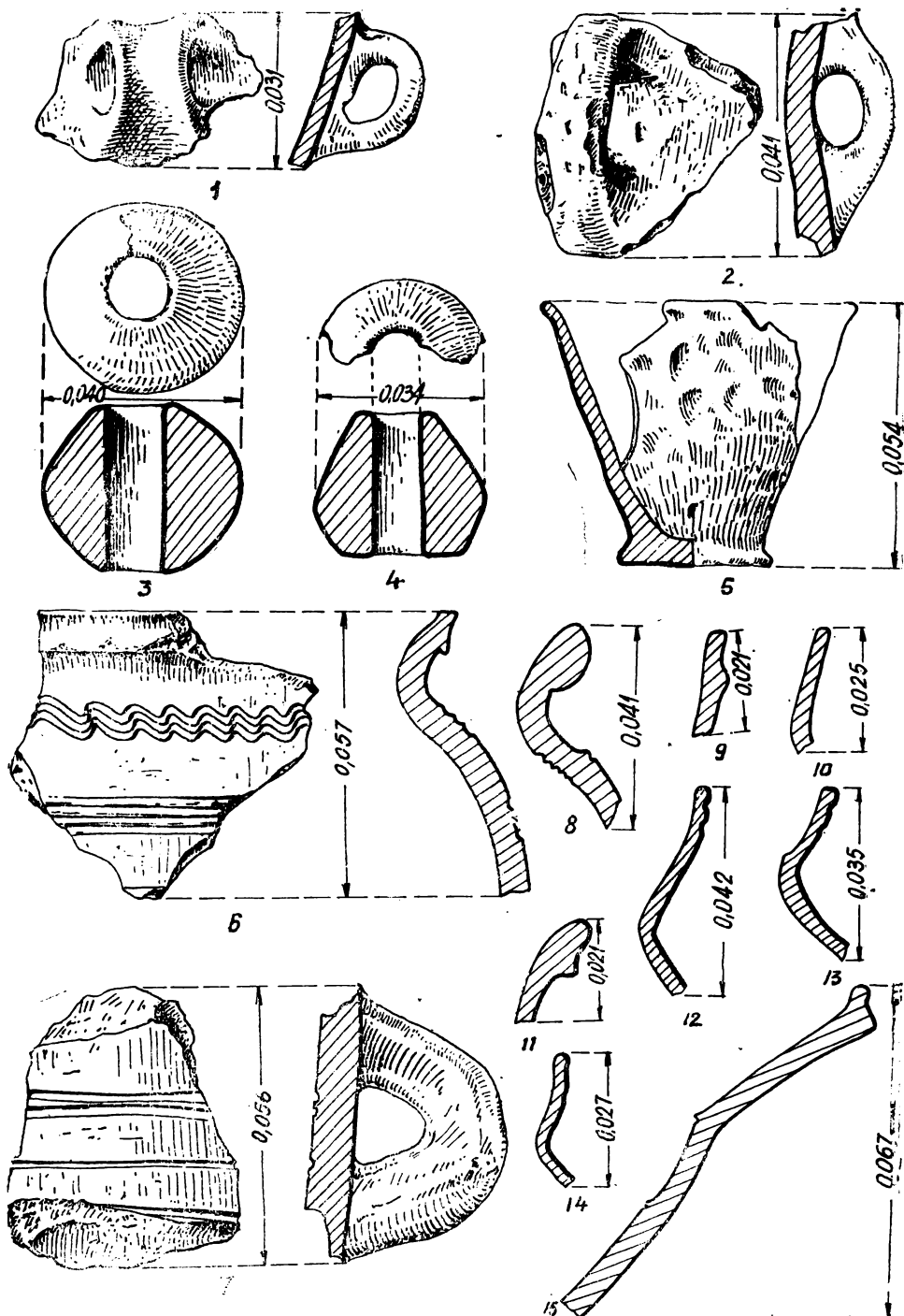

Fig. 1. Dealul Spirii: 1—2. Vase din neolitic; 3—4. Fusaiole, epoca bronzului; 5. Vas scund neolitic; 11. Fragment de borcan sec. XIV—XV; 12—14. Fragmente de oale sec. XV—XVI. Grozăvești: 6. Fragment borcan sec. X—XI; 7. Vas cu toartă interioară sec. X—XI; 8. Fragment buză borcan sec. X; 9. Fragment borcan sec. XIV—XV; 10. Fragment de buză de oală sec. XVI; 15. Fragment de farfurie sec. XVI.

Cercetările efectuate pe Dealul Spirii au îmbogățit harta arheologică a orașului cu un nou obiectiv aflat într-o zonă în vecinătatea căreia se va începe în mai 1979 înălțarea mănăstirii Cotrocenilor²⁶, iar în 1975 a Curții Arse din București.

DEALUL GROZĂVEȘTI

În cursul ultimelor luni ale anului 1965, au fost descoperite vestigii arheologice și pe șantierul Institutului Politehnic din București, deschis pe Dealul Grozăveștilor. Cercetările întreprinse în condițiile unei toamne umede și reci²⁷ și a lucrărilor de decapare executate cu mașini moderne, au dus la stabilirea etapelor mari de locuire a acestui promontoriu de pe partea dreaptă a riului Dimbovița. Terenul, flancat la est de albia riului, la nord și vest de văioage largi se prezintă ca un pînten de deal ce a favorizat existența unor așezări datînd din epoca bronzului, a feudalismului timpuriu și din epoca feudală.

Un strat gros de 0,05—0,20 m de pămînt cenușiu castaniu, conținea bogate fragmente ceramice din epoca bronzului, tipice culturilor Glina și Tei (fig. II/3—4).

Etapa de locuire feudală timpurie este marcată de un strat de pămînt cenușiu închis și de unele urme de locuire, printre care se remarcă un bordei dotat cu cuptor săpat într-un calup de pămînt crușat.

Materialul ceramic descoperit în această stațiune este bogat și variat. El provine de la borcane lucrate din pastă amestecată cu nisip, arderea fiind de cele mai multe ori incompletă. Pereții vaselor sînt groși, buza terminîndu-se adesea cu o întoarcere în formă de colac. Decorul este cel obișnuit la ceramica culturii Dridu²⁸. Ceea ce atrage atenția este predominarea striurilor adînci, distanțate, neglijent executate. Cîteva fragmente provin de la borcane scunde avînd un decor de striuri dense. Pe umărul vaselor găsite la Grozăvești se întilnește motivul de striuri în val, șiruri de împunsături etc. Două fragmente de buză se deosebesc de masa mare a materialului feudal timpuriu. Ele prezintă la exterior o nervură puternică, marginea buzei fiind tăiată drept. Pe umăr s-a așternut un briu de lînă în val scurt iar sub acesta striuri foarte șterse. Prin forma lor aceste buze anunță ceramica medievală din sec. al XIV-lea (fig. I/6 ; II/6). Reține de asemenea atenția un fragment de vas, probabil o cratiță, care are la interior o toartă de susținere cu o nervură longitudinală (fig. I/7). Vase din această categorie, cu toartă la exterior însă, au mai fost descoperite recent la Curtea Veche, ele fiind datate din sec. al XI-lea. La Grozăvești ceramica cu decor obținut prin lucru este foarte puțină, la fel ca și fragmentele de amfore.

De la așezarea feudală au mai putut fi semnalate opt resturi de locuințe, cuptoare de copt pîinea, necropola. Satul ocupa întreaga por-

²⁶ Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 189.

²⁷ La aceste cercetări a luat parte Aristide Ștefănescu — student.

²⁸ Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Dridu*, Ed. Acad., 1967, p. 81—84.

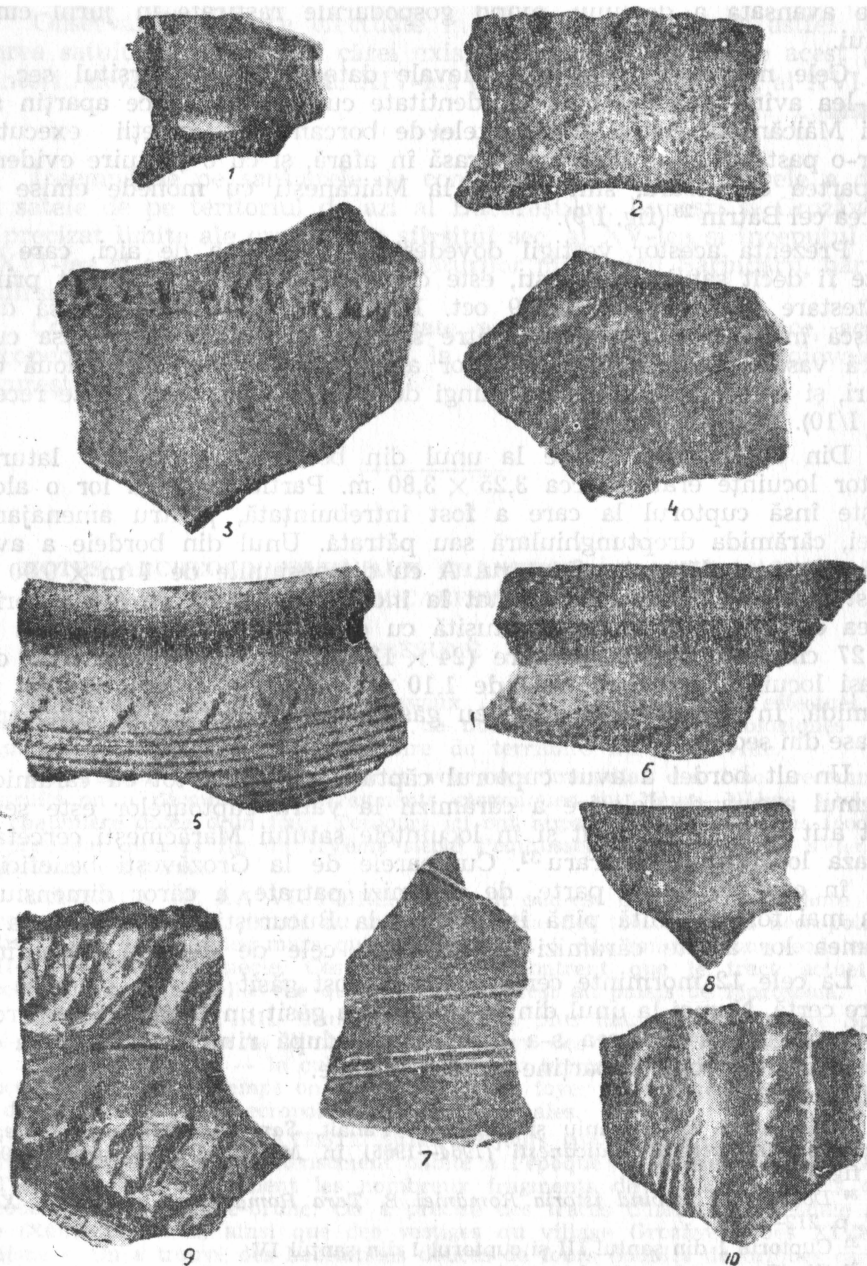

Fig. 11. Dealul Spirii: 1. Unealtă de silex; 2. Fragment din epoca bronzului; 10. Fragment cahlă sec. XVI; Grozăvești: 3—4. Fragmente din epoca bronzului; 5—7. Fragmente sec. X—XI; 8—9. Fragmente de oală și farfurie sec. XVI.

țiune avansată a dealului, avînd gospodăriile răsfirate în jurul cimitirului.

Cele mai vechi indicii medievale datează de la sfîrșitul sec. al XIV-lea avînd analogii pînă la identitate cu materialele ce aparțin satului Măicânești. Astfel fragmentele de borcan cu pereții executați dintr-o pastă fină, cu buza ușor trasă în afară, și cu o șențuire evidentă pe partea exterioară, sînt datate la Măicânești cu monede emise de Mircea cel Bătrîn ²⁹ (fig. I/9).

Prezența acestor vestigii dovedește că așezarea de aici, care nu poate fi decît satul Grozăvești, este cu un veac mai veche decît prima ei atestare documentară din 9 oct. 1492 ³⁰. Satul a continuat să dăinuiască în această vatră pînă către sfîrșitul sec. al XVI-lea, așa cum indică vasele cu buza dreaptă, ușor agitată la exterior, prin două caneluri, și decorate pe umăr cu dungi de angobă albă, descoperite recent (fig. I/10).

Din observațiile făcute la unul din bordeie rezultă că laturile acestor locuințe erau de cca $3,25 \times 3,80$ m. Particularitatea lor o alcătuiește însă cuptorul la care a fost întrebuițată, pentru amenajarea vetrei, cărămida dreptunghiulară sau pătrată. Unul din bordeie a avut două cuptoare alăturate. Cuptorul A cu dimensiunile de $1 \text{ m} \times 0,90 \text{ m}$ a fost săpat în pămînt fiind dotat la început cu vatră de lut. Ulterior partea dinspre gură a fost căptușită cu cărămizi pătrate cu latura de cca 27 cm, sau dreptunghiulare ($24 \times 13,5 \times 3,5$ cm). Cuptorul B din aceeași locuință, cu diametrele de $1,10 \times 0,74$ m nu a fost căptușit cu cărămidă. În ambele cuptoare s-au găsit oase de animale și fragmente de vase din sec. al XVI-lea.

Un alt bordei a avut cuptorul căptușit pe vatră tot cu cărămidă. Sistemul acesta de folosire a cărămizii la vatra cuptoarelor este semnalat atît la Ținganu ³¹ cît și în locuințele satului Mărăcinești, cercetate în raza localității Căldăraru ³². Cuptoarele de la Grozăvești beneficiau însă, în cea mai mare parte, de cărămizi patrate, a căror dimensiune nu a mai fost întilnită pînă în prezent la București ³³. După forma și mărimea lor aceste cărămizi amintesc pe cele de factură bizantină.

La cele 12 morminte cercetate nu a fost găsit nici un element de datare certă. Numai la unul din morminte s-a găsit un fragment de cercl din bronz. În mormîntarea s-a făcut totuși după ritul ortodox ceea ce dovedește că necropola aparține așezării feudale.

²⁹ Margareta Constantiniu și Panait I. Panait, *Șantierul Băneasa-Străulești, Cercetările din sectorul Măicânești (1964—1966)* în *M.I.M.*, VI, București, 1968, p. 74, fig. 13/1—7.

³⁰ *Documente privind istoria României B. Țara Românească, sec. XIII, XIV și XV*, p. 212—213.

³¹ Cuptorul 1 din șanțul III și cuptorul 1 din șanțul IV.

³² Gh. Cantacuzino, *Unele probleme istorice privind așezările medievale muntene în lumina cercetărilor arheologice de la Cernica*, în *S.C.I.V.*, an XIV, (1963) nr. 2, p. 370.

³³ Cărămizi patrate însă cu latura de 14 cm au fost întilnite la pavimentul unei locuințe din incinta Hanului Manuc, datînd din sec. al XVII-lea.

Observațiile sumare efectuate în acest loc au permis astfel localizarea satului Grozăvești a cărei existență s-a desfășurat pe acest promontoriu de la sfârșitul sec. al XIV-lea până către sfârșitul sec. al XVI-lea.

Însemnările pe șantierele de construcții au stabilit vetrele a două din satele de pe teritoriul de azi al Bucureștilor, Lupești și Grozăvești, au precizat limite ale orașului la sfârșitul sec. al XV-lea și începutul sec. al XVI-lea și au dus la precizarea laturilor mănăstirii Sărindaru, năruită la sfârșitul sec. al XIX-lea.

Completînd cercetările efectuate pe șantierele arheologice, aceste descoperiri aduc știri importante la cunoașterea istoriei medievale a Bucureștilor.

NOTES ARCHEOLOGIQUES AUX CHANTIERS DE CONSTRUCTION DE BUCAREST (II)

RÉSUMÉ

A l'occasion des importants travaux éditaires-urbanistiques effectués sur le territoire de Bucarest on a signalé de nouveaux vestiges archéologiques qui complètent la connaissance de l'histoire de territoire de cette ville.

LA PLACE DU QUAI. Dans le voisinage immédiat des blocs récemment construits on a découvert des fragments céramiques du Xème—XIème siècle et une chaumière dotée d'un four. Toujours ici ont apparu deux habitations féodales qui prouvent qu'à la fin du XVème siècle l'établissement de Bucarest s'étendait jusque dans cette zone.

L'AVENUE DE LA VICTOIRE. Au bout sud-est de cette importante voie de communication on a signalé au milieu de la rue des tombes de la nécropole de l'église Măgureanu et des murs qui appartenaient à des constructions féodales du XVIIème—XVIIIème siècle. Ces découvertes montrent que le trace actuel ne correspond pas à la vieille rue qui unissait Bucarest au palais de Mogoșoaia.

LA COLLINE SPIRII. Dans la portion la plus haute de la Colline Spirii, située au bord droit de la Dimbovița ont apparu des traces d'habitat du néolithique, de l'âge de bronze — la culture Tei — et du temps du féodalisme à son commencement. En même temps on a identifié ici le foyer du village Lupești, marqué par des habitations, une nécropole, des fosses à céréales.

LA COLLINE GROZĂVEȘTI. Située toujours sur la rive droite de la Dimbovița, cette colline a été intensément habitée à l'époque du bronze (cultures Glina et Tei) ainsi que témoignent les nombreux fragments de vases découverts dans la couche de terre grise-brune. On a précisé des traces d'habitation féodale précoce (Xème—XIème s.) ainsi que des vestiges du village Grozăvești des XIVème—XVIème s. On a trouvé des habitations douées de fours doublés de briques carrées et rectangulaires, la nécropole, les fours à pain de ce village.

On a précisé ainsi les foyers de deux des villages englobés à présent dans le rayon de la ville de Bucarest et on a fait des observations concernant le tracé suivi par le Pont de Mogoșoaia, l'une des plus importantes artères de circulation de l'époque féodale.